

УДК 636.09 (477) (091)

Присяжнюк В.Я., к. вет. н., доцент ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, Україна***ЗАВІДУВАЧІ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ТВАРИН**

Розглядаються питання історії кафедри анатомії тварин від часу заснування до нинішніх днів, основні наукові напрямки вчених – завідувачів кафедри, їх внесок у розвиток ветеринарної освіти і науки у Галицькому краю.

Ключові слова: кафедра, ветеринарія, вчені, професори, університет.

УДК 636.09 (477) (091)

Присяжнюк В.Я., к. вет. н., доцент*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого, г. Львов, Украина***ЗАВЕДУЮЩИЕ КАФЕДРОЙ АНАТОМИИ ЖИВОТНЫХ**

Рассматриваются вопросы истории кафедры анатомии животных со времени основания до сегодняшних дней, основные научные направления ученых - заведующих кафедры, их вклад в развитие ветеринарной образования и науки в Галицком края.

Ключевые слова: кафедра, ветеринария, ученые, профессора, университет.

UDC 636.09 (477) (091)

Prysyazhnyuk V., candidate of veterinary science, university reader
*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskyj, Lviv, Ukraine*

THE CHIEFS OF THE DEPARTMENT ANATOMY ANIMALS

There is presented the history of the department anatomy animals. In this article there is analysis of scientific and pedagogical activity of first veterinary medicine professors in the period from veterinary science subfaculty establishment in 1881 in Lviv university till the of XXI century. There is also overview of main scientific books, analysis of their authors' contribution to development of veterinary education and science in Galychyna.

Key words: subfaculty, veterinary science, scientists, professors, university,

Вступ. За останні роки опубліковано праці вітчизняних авторів, у яких висвітлюються питання зародження і становлення ветеринарної медицини з давніх часів до теперішніх днів [1,6]. Окремі наукові праці присвячені

організації, становленню і розвитку ветеринарної служби деяких областей і України в цілому [1,5,8].

У деяких наукових працях досліджуються питання зародження і становлення ветеринарної освіти і науки, підготовки лікувальних фахівців тварин у різних закладах освіти у конкретних історично-економічних умовах розвитку певних регіонів України [1,6,7,8,9,10]. Окремі праці висвітлюють науково – педагогічну діяльність вчених [2,3,4], кафедр [9,11], навчальних закладів [6,10,12].

Тому особливої уваги заслуговує питання зародження і розвитку ветеринарної освіти та науки на древній Галицькій землі, Завдання дослідження полягали в тому, щоб показати внесок вчених у підготовку фахівців лікувальної справи тварин від часу заснування кафедри анатомії (1881 р.) до сьогодення.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для дослідження служили рукописи відділу рідкісних книг наукової бібліотеки імені В. Стефаника НАН України у м. Львові, періодичні видання, статті, а також матеріали державного історичного архіву України у м. Львові та Львівській області. У роботі використано хронологічний, порівняльно – історичний та аналітичний методи дослідження.

Результати дослідження. Кафедру описової і патологічної анатомії засновано у 1881 році одночасно із організацією Вищої ветеринарної школи у Львові. Першим керівником кафедри описової і патологічної анатомії був Генріх Кадий (1851-1912 рр.), doctor honoris causa, який завідував кафедрою у 1881-1894 рр.

Юзеф Нусбаум-Гілярович (1859-1917 рр.) – був професором кафедри анатомії Львівського університету і Львівської ветеринарної академії (1892-1917 рр.), завідував кафедрою у 1894-1906 рр.

Професор, doctor honoris causa Володимир Кульчицький (1862-1935 рр.), завідував кафедрою у 1906-1934 рр. Професорська діяльність В. Кульчицького в Львівській Вищій ветеринарній школі почалася з 1894р. В 1917-1919 роках був обраний ректором, у 1922-1923 рр. - проректором.

Антоній Бант – професор топографічної, порівняльної і описової анатомії Львівської академії ветеринарної медицини, завідував кафедрою описової і порівняльної анатомії у 1934 – 1945 рр.

З 1948 до 1962 року кафедрою завідувала доктор біологічних наук, професор Пахоменко О.Є.

Кандидат біологічних наук, доцент Климків Я. М. завідував кафедрою з 1979 до 1986 року.

З вересня 2006 р. до вересня 2011 р. кафедру анатомії сільськогосподарських тварин очолював кандидат ветеринарних наук, доцент Присяжнюк В.Я.

Бант Атоній народився 13 травня 1891 р. в Львові. Отримав атестат зрілості в 1911 році після закінчення гімназії у Львові. Вищу освіту - з перервою, викликаною активною участю у світовій війні (1914-1917) - отримав в роки 1911-1918 на факультеті медицини університету Львова. Диплом доктора всіх медичних наук отримав там в 1920 році. Роботу з наукових досліджень, викладання почав в 1913 році на кафедрі описової анатомії, очолюваної проф. Йосипом Марковським, спочатку в якості демонстратора, а потім старшого помічника-асистента. У 1922 році він працював протягом декількох місяців на кафедрі описової

анатомії в університеті в Познані.

У 1923 році, спочатку в якості доцента викладав лекції і топографічну анатомію домашніх тварин у Львівській академії ветеринарної медицини, таким чином, допомагаючи постійно і на все життя продовжив співпрацю і відносини з університетом і медико- ветеринарною професією.

У 1924 році на основі захисту дисертації «морфологія окорухових м'язів у людей і тварин» в Львівській академії ветеринарної медицини, отримав ступінь наукову доцент порівняльної анатомії, а в 1926 році він взяв на себе керівництво організованої там кафедри топографічної анатомії. Звання професора отримав у 1925 році, і повного професора - у 1936 році.

У 1925-1926 рр був на академічних стажуваннях в Сполучених Штатах і Великобританії. У період до 1945 року він працював у Львові в Академії ветеринарної медицини, а з грудня 1945 до 1961 р. у Вроцлавському університеті сільського господарства доклав багато зусиль, знань і вміння як організатор і керівник департаменту порівняльної анатомії домашніх тварин факультету ветеринарної медицини спочатку (до 1951 р.) як університету і політехніки, а пізніше вищої школи сільського господарства (університету).

У роки 1926-1939 він був керівником створеної в 1926 році кафедри топографічної анатомії, в 1934-1945 керівник кафедри порівняльної анатомії домашніх тварин. У роки 1948-1950, з 1952 по 1953 рік і в наступні роки з 1956 по 1958 рік він був деканом Вроцлавського факультету ветеринарної медицини та розпочав будівництво нових об'єктів для викладання та досліджень факультету, з яких головна будівля факультету була здана для використання в 1951 році. Крім того, до 1961 року він був членом Центральної Ради секцій фундаментальних і природничих наук. Під його керівництвом захищено 13 докторів ветеринарної медицини, з яких 8 - після габілітації - отримали професорські звання. Він був також автором численних рецензій докторських дисертацій, дисертацій на звання професора. Він опублікував близько 40

наукових робіт і статей та книгу для студентів з топографічної анатомії домашніх тварин.

За досягнення і заслуги в галузі наукових досліджень, навчання та організацію факультету ветеринарної медицини у Вроцлаві був нагороджений Хрестом Доблесті, Золотим хрестом за заслуги, кавалер ордена відродження польського, “Знак Пошани” Будівельник Вроцлава, удостоєний звання почесний член польського анатомічного товариства, Почесного доктора WSR у Вроцлаві та багатьох медалей.

Він помер 12 червня 1981 і був похований на кладовищі у Вроцлаві, вул. О. Буйвіда.

Пачоменко Ольга Євгенівна народилася 1 липня 1908 року в місті Ішим Тюменської області в родині вчителів. Середню школу закінчила у 1925 році в Ленінграді. З 1925 по 1929 рік навчалася в Ленінградському ветеринарному інституті, після закінчення якого працювала в м. Йошкар — Ола Марійської республіки ветеринарним лікарем бойні і санітарного пункту. В 1931-1932 рр. працювала викладачем анатомії і фізіології ветеринарного технікуму у місті Кашин Калінінської області.

З 1932 по 1937 рік навчалася в аспірантурі, а пізніше працювала в Московському зооветеринарному інституті. З липня 1933 по жовтень 1934 рр. працювала старшим ветлікарем радгоспу «Червоний тваринник» Сталінградської області.

В 1937 році захистила дисертацію на тему: "Порівняльна анатомія і внутрішня структура дорзальних довгих м'язів шиї ряд а домашніх ссавців" на ступінь кандидата біологічних наук і пізніше працювала в.о.доцента по курсу анатомії і гістології в Молотовському сільгоспінституті м. Перм. а з вересня по грудень 1938 року працювала асистентом кафедри анатомії сільськогосподарського інституту в м. Біла Церква.

З грудня 1938р. по липень 1941 р. працювала асистентом, а пізніше в.о. доцента кафедри нормальної анатомії Воронежського зооветеринарного інституту. В лютому 1940 р. затверджена ВАК при Міністерстві вищої освіти СРСР у вченому званні доцента кафедри анатомії домашніх тварин. В липні 1941 року мобілізована в Червону Армію і працювала до листопада 1945р. ветеринарним лікарем хірургічного відділення армійського лазарету до закінчення Вітчизняної війни. За заслуги у період Великої Вітчизняної війни нагороджена орденом «Вітчизняної війни 2 ступеня» і медаллю «За перемогу над Німеччиною».

З січня 1946 р. до серпня 1948 р. працювала асистентом, а пізніше в.о. доцента кафедри анатомії Ленінградського ветеринарного інституту. З 25 серпня 1948 року – в.о. завідувача кафедри анатомії Львівського ветеринарного

інституту. З 1 грудня 1954 р. по 1 грудня 1956 р. наказом Міністерства вищої освіти була відряджена в докторантуру при кафедрі нормальної анатомії Московської ветеринарної академії. Науковим керівником докторанта Пахоменко О.Є був призначений проф. Іванов С.В.

З 7 грудня 1956 р. доц. Пахоменко О.Є. була поновлена на посаді доцента кафедри анатомії і гістології Львівського зооветеринарного інституту по курсу анатомії до оголошення конкурсу. Рішенням Вченої Ради інституту від 4 травня 1957 р. була обрана доцентом кафедри гістології і анатомії по курсу анатомії за конкурсом.

3 січня 1958 р. доц. Пахоменко О.Є. захистила дисертацію на тему: «Особливості будови органів руху шиї деяких ссавців у зв'язку з відмінностями способу життя» на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук у Московській ветеринарній академії і була затверджена 14 листопада 1959р. ВАК при Міністерстві вищої і середньої спеціальної освіти СРСР у вченій ступені доктора ветеринарних наук.

28 листопада 1960 р. Пахоменко О.Є. ВАК при Міністерстві вищої і середньої спеціальної освіти СРСР була затверджена у вченому званні професора по кафедрі анатомії сільськогосподарських тварин. Два працівники кафедри ас. Білозор Р.В і ас. Шуст І.В. захистили дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата наук під керівництвом доц. Пахоменко О.Є.

Доктор ветеринарних наук, професор Пахоменко О.Є. була звільнена з посади зав. кафедри анатомії сільськогосподарських тварин Львівського зооветеринарного інституту 31 серпня 1962р. на підставі особистої заяви у зв'язку з станом здоров'я, а в грудні того ж року була обрана по конкурсу в Донський сільськогосподарський інститут на кафедру анатомії де працювала до виходу на пенсію.

За час роботи і науково-педагогічної діяльності професор Пахоменко О.Є. опублікувала понад 30 науково-методичних статей, зокрема декілька статей щодо лікування коней та переливання їм крові були надруковані в збірниках науково-практичних робіт ветеринарної служби 3 Прибалтійського фронту.

Перелік основних наукових статей проф. Пахоменко О.Є.:

1. Випадок атрезії обідкової кишки у теляти // Праці Московського зооветінституту, 1940.- 4 с.

2. Лікувальна дія перелитої крові виснаженим коням: Зб. наук.-практ. робіт ветслужби 3 Прибалтійського фронту. - 1944.

3. До питання вікових змін ваги серця і діаметра великих судин у коня.- Зб наук.праць ЛВЗІ, 1950, т. 3.- 3 с.

4. Вікові зміни товщини стінок і форми серця коня : Зб наук.праць ЛВЗІ, 1950, т. 3. -2 с.

5. Пластироподібний м'яз в ряді домашніх ссавців : Зб наук.праць ЛВЗІ,- 1951, т. 4.- 4 с.

6. Порівняльна анатомія дорзальних прямих м'язів голови в ряді домашніх ссавців : Зб наук.праць ЛВЗІ, 1952, т. 5. -3 с.

7. Порівняльна анатомія косих м'язів голови в ряді домашніх ссавців: Зб наук.праць ЛВЗІ, 1953, т.

8. Деякі дані про будову і функцію атланта-потиличного і атланта-епістрофейного суглобів коня : Зб наук.праць ЛВЗІ, 1956, т. 8.- 4 с.

Климків Ярослав Миколайович народився 4 березня 1936 року в селі Лопушна Перемишлянського району Львівської області в селянській родині. В 1944-1951 рр. навчався в Лопушанській неповносередній школі, а в 1951-1954 рр. у Бібрській середній школі, здобувши середню освіту.

Деякий час працював у колгоспі «Дружба» Перемишлянського району, а з жовтня 1955 по листопад 1958 року служив у Збройних силах СРСР. Після демобілізації працював у колгоспі ім. В. Стефаника Перемишлянського району. 3 вересня 1959 р. по вересень 1964р. навчався у Львівському зооветеринарному інституті, отримавши кваліфікацію ветеринарного лікаря. Після закінчення інституту був направлений у Судовишлянський зооветеринарний технікум Мостиського району Львівської області викладачем спецдисциплін, де працював до лютого 1968 р.

З березня 1968 по березень 1971 року навчався в аспірантурі при кафедрі органічної і неорганічної хімії Львівського зооветеринарного інституту у професора Головацького І.Д., вчасно виконавши дисертацію на тему: «Деякі кінетичні властивості і локалізація ензимів пентозофосфатного шляху обміну вуглеводів у серцевому м'язі корів», яку успішно захистив 20 травня 1971 року у Львівському зооветеринарному інституті. За цей час він показав себе як працелюбивий аспірант, брав участь в наукових конференціях, проводив практичні заняття з курсу органічної хімії, був активним в громадсько – політичному житті інституту, куратором академгрупи.

З 11 вересня 1971 року був зарахований на посаду асистента кафедри анатомії Львівського зооветеринарного інституту, а 5 січня 1980 р. був призначений виконувачем обов'язків завідувача кафедри анатомії. 29 лютого 1980 року був обраний по конкурсу доцентом кафедри. Доцент Климків Я.М. працював завідувачем кафедри анатомії до 18 листопада 1986 року, після чого працював доцентом до кінця 2008 року.

За час роботи на кафедрі анатомії доц. Климків Я. М. опублікував понад 70 науково-методичних статей, оформив 3 рацпропозиції, багато уваги приділяв зміцненню матеріально-технічної бази, вдосконаленню навчально-виховного процесу, проведенню наукових досліджень. Постійно приділяв увагу вихованню студентів та працівників кафедри, підвищував свій науково-педагогічний і фаховий рівень, надавав активну допомогу колегам по роботі,

особливо доброзичливо і терпеливо ставився до молодих працівників, користувався заслуженим авторитетом і повагою серед студентів та співробітників навчального закладу.

Климків Я.М. продовжував на кафедрі розробку і виготовлення натуральних електрифікованих програмованих препаратів плечових, стегнових і тазових кісток та лопаток свійських тварин. Йому належить методика виготовлення натуральних програмованих сухих препаратів легень свійських тварин, препаратів м'язів кінцівок, пофарбованих препаратів шлунково-кишкового тракту. Зі співавторами розробив і виготовив унікальний препарат - тотальний електрифікований програмований скелет великої рогатої худоби, стенди - тренажери осьового скелета коня, собаки, суглобів грудної і тазової кінцівок, повітроносних мішків коня, шлунково-кишкового тракту свині та багато інших музейних та навчальних препаратів, що є оригінальними і досі викликають захоплення спеціалістів та з успіхом використовуються у навчальному процесі на кафедрі.

Перелік основних наукових статей :

1. Шляхи перетворення глюкозо-6-фосфату гомогенатами серцевого м'яза корів. - Питання морфології, гістології, фізіології та біохімії тварин.- Львів, 1971. - С.165-170.

2. Особливості структурної організації і метаболізму серцевого м'яза. - Другий Український біохімічний з'їзд. Тези доповідей і повідомлень.-Київ, 1971.- С, 106-108.

3. До методики виготовлення навчальних анатомічних препаратів із свіжих органокомплексів внутрішніх органів. - Наук.праці УСГА, вип. 156. Діагностика, терапія і профілактика хвороб сільськогосподарських тварин, том 2. - Київ, 1976.

4. Виготовлення сухих, пофарбованих, натуральних препаратів легень домашніх тварин. - Функціональна макро-мікроморфологія органів і систем тварин. Матеріали ювілейної конференції, присвяченої 100 річчю з дня народження О.П.Клімова. - Москва, 1980.

5. Морфологічна характеристика скелета при міжпородному схрещуванні тварин.- Проблеми патології в експерименті і клініці, том 9. - Львів, 1987.

6. Рентгеноструктура периферичного скелета чистопородних свиней і їх помісей. - Морфо-екологічні проблеми в тваринництві і ветеринарії. - Київ, 1991. - С.50-51.

7. Деякі особливості морфологічної будови вісьового скелету і внутрішніх органів свиней при міжпородному схрещуванні.- Тези доповідей міжнародної наукової конференції, присвяченої 110 роковинам від дня заснування інституту (1881-1981).- Львів, 1991.

8. Порівняльна морфологія чистопородних свиней та їх помісей. - Проблеми еволюційної, порівняльної і функціональної морфології домашніх тварин і пушних звірів кліткового утримання. Респ. наук. конф. ветер.

морфологів, присвячена 100 річчю з дня народження засл. діяча науки РРФСР. доктора вет. наук, проф. А.І.Акаєвського. - Омськ, 1993

9. Морфологія скелета та внутрішніх органів свиней карпатської м'ясної породної лінії. – Актуальні питання морфології. Перший національний конгрес анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України. – Івано-Франківськ, 1994.

Присяжнюк Василь Якович народився 3 червня 1957 року в с. Дідківці Чуднівського району Житомирської області в селянській родині. В 1974 році із золотою медаллю закінчив Дідковецьку середню школу І того ж року вступив на ветеринарний факультет Львівського зооветеринарного Інституту, який закінчив з відзнакою у 1979 році.

Міністерством сільського господарства УРСР був направлений на роботу у Львівський зооветеринарний інститут, в якому розпочав свою трудову діяльність і працював старшим лаборантом кафедри внутрішніх: незаразних хвороб по курсу клінічної діагностики з 1 вересня до 5 листопада 1979 року. З листопада 1979 р. до травня 1981 р. служив у Збройних силах СРСР, після демобілізації повернувся в інститут і був зарахований асистентом кафедри анатомії сільськогосподарських тварин в червні 1981 року.

Працюючи асистентом, навчався в заочній аспірантурі при кафедрі фізіології сільськогосподарських тварин у професора Стояновського С.В., заслуженого діяча науки, ректора інституту. Виконав і захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук на тему: «Показники газоенергетичного і ліпідного обміну у великої рогатої худоби в постнатальному онтогенезі під впливом інсуліну».

Дисертація була частиною комплексної наукової теми, що виконувалась на кафедрі фізіології: «Обмін речовин і енергії у тварин та способи його регуляції». На основі експериментальних даних було встановлено роль інсуліну в регуляції газоенергетичного і ліпідного обміну у великої рогатої худоби різних вікових груп в постнатальному онтогенезі.

Одночасно в 1981-1986 рр. працював заступником декана ветеринарного факультету на громадських засадах, заступником голови ради молодих вчених інституту.

В 1997 р. був переведений на посаду старшого викладача, а в 1999р. – доцента кафедри анатомії сільськогосподарських тварин. Крім науково-педагогічної роботи виконував низку адміністративно-громадських доручень, а саме: 9 років працював заступником декана факультету ветеринарної медицини, 12 років керував секцією ветеринарної медицини при обласній Малій академії наук, 8 років був відповідальним за організацію і забезпечення випускників академії документами про освіту.

З вересня 2006р. виконував обов'язки завідувача кафедри анатомії, а у жовтні 2007 р. був призначений завідувачем кафедри і працював на цій посаді до вересня 2011 р. За цей період на кафедрі керував виконанням планової наукової тематики, зокрема проводились морфологічні дослідження скелету і внутрішніх органів свиней різних порід та їх помісей, було здійснено перехід навчального процесу на основі Болонської декларації і розроблено повне методичне забезпечення кредитно-модульної системи навчання студентів всіх факультетів.

Доц. Присяжнюк В.Я. виготовив цілу низку анатомічних препаратів, зокрема програмований стенд – тренажер вісьового скелета свині, суглобів кінцівок; судини і нерви голови коня, м'язів і нервово-судинних препаратів кінцівок різних видів тварин, що використовуються у навчальному процесі.

Також серед наукових інтересів було вперше започатковано вивчення історії ветеринарної медицини та лікувальної справи тварин на території західних земель України, результатом яких стала низка наукових статей і повідомлень.

Доцент Присяжнюк В.Я. автор 195 науково-методичних праць, методичних рекомендацій і вказівок, посібників, практикумів, анатомічних словників. Наукові статті присвячені вивченню деяких аспектів обміну речовин і енергії у великої рогатої худоби в постнатальному онтогенезі, морфологічним дослідженням скелета різних порід свиней та історії лікувальної справи тварин і ветеринарної медицини на західних землях України.

Перелік основних наукових статей :

Присяжнюк В.Я. Вплив інсуліну на газоенергетичний і вуглеводно-ліпідний обмін у лактуючих корів. // ХІІ з'їзд Українського фізіологічного товариства ім. І.П.Павлова.-Львів, 1986.-С.333-334.

Присяжнюк В.Я. Морфометричні дослідження черепів різних порід свиней //Шляхи підвищення виробництва і резерви підвищення якості сільськогосподарської продукції. – Оренбург, 1993.- С 146-148.

Присяжнюк В.Я Вплив інсуліну на вміст ліпідів у крові великої рогатої худоби // Сучасні проблеми біології, ветеринарної медицини, зооінженерії, та технологій продуктів тваринництва. - Львів, 1997.- С.378-379.

Присяжнюк В.Я. Тести з історії ветеринарної медицини.- Львів, 1999. -30с.

Присяжнюк В.Я. Анатомія свійських тварин. Методичні вказівки до занять на живих тваринах з навчальної практики для студентів із спеціальності 7.130501«Ветеринарна медицина». - Львів, 2000 - 21с.

Присяжнюк В.Я. Морфометричні дослідження черепів свиней різних порід// Наук.вісник ЛДАВМ, том 3, № 3. – Львів. 2001.-С.97-100.

Присяжнюк В.Я. Лекції з історії ветеринарної медицини України. – Навчальний посібник, видання 2-е, доповнене. - Львів, 2010. – 104с.

Присяжнюк В.Я. Анатомія свійських тварин. Навчально-методичний посібник для студентів–заочників із спеціальності 6090102«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». - Львів, 2013.- 84 с.

Присяжнюк В.Я. Анатомічні особливості свійських тварин. Практикум. - Львів, 2013.- 138с.

Присяжнюк В.Я. Анатомічні особливості свійських тварин. Нутрощі. Практикум. - Львів, 2013. - 79с.

Присяжнюк В.Я. Українсько-латинський анатомічний словник.. Апарат руху, нутрощі. - Львів, 2013.- 76с.

Присяжнюк В.Я. Анатомічний словник. Ч.3. Органи крово-лімфообігу і гуморальної регуляції. Ч. 4. Нервова система, органи чуттів, анатомія птиці. - Львів, 2013.- 58 с.

За багаторічну плідну працю нагороджений трудовою відзнакою «Знак Пошани»

Висновки. 1.Кафедра анатомії тварин була однією з перших структурних підрозділів Львівської Вищої ветеринарної школи.

2. Значний вклад у збагачення анатомічного музею унікальними препаратами внесли проф. Бант А., доц.Климків.Я.М.

3. Під керівництвом доц. Климківа Я.М., доц. Присяжнюка В.Я. було здійснено повне методичне забезпечення навчального процесу для студентів всіх факультетів навчального закладу.

Література

1. Вербицький П.І. Історія ветеринарної медицини України / Вербицький П.І., Достоевський П.П., Рудик С.К. - К.: Ветінформ, 2002. - 382 с.

2. Гуфрій Д.Ф. Повільноплинна ріка мого життя /Гуфрій Д.Ф. - Львів, 2012. - 230 с.

3. Гуфрій Д.Ф. Скородинський З.П. - приклад вірного служіння науці і людям./ Гуфрій Д.Ф., Стояновський В.Г.- Львів ,2010.-240 с.

4.Кравців Р.Й. Життя та науково-педагогічна діяльність професора Вацлава Морачевського /Кравців Р.Й., Галас В.Л. - Львів, 1997.-33 с.

5. Куртяк Б.М. Нарис історії ветеринарної медицини Львівщини / Куртяк Б.М., Ткачук П.С. - Львів: Тріада плюс, 2001. - 324 с.

6. Львівська державна академія ветеринарної медицини імені С.З. Гжицького (1784-2000). / [Кравців Р., Падуро М., Берко Й. та ін.] - Львів: Модерн - 2, 2000. - 904 с.

7. Рудик С.К. Українські витоки ветеринарної освіти /Рудик С.К. //Вет. медицина України. - 2007. - №9. - С.31-33.

8. Рудик С.К. Історія ветеринарної медицини Київщини / Рудик С.К., Бісюк І.Ю. -К.: Агро-Світ України, 2000. - 191с.

9. Рудик С.К. Завжди перші / Рудик С.К. - К., 2010 - 229 с.

10. Рудик С.К. Гордість «Харьковського Ветеринарного Інститута імператора Николая 1» (1805-1905) /Рудик С.К.- К., 2009.- 376 с.

11. Рудик С.К. Київська школа ветеринарних морфологів /Рудик С.К. - К., 1999. - 72 с.

12 Рудик С.К. Моя Alma mater / С.К.Рудик. - К.,НАУ, 2007.-376с.

13. ДАЛО, ф.26, оп.12, спр.358, арк.1-5; спр.408, арк.36-37.

15. УДІА у м. Львові, ф.146,оп.4, спр.4381, арк.5-6.

16. УДІА у м. Львові, ф.146,оп.4, спр.4381, арк.8-13.

17. УДІА у м. Львові, ф.146,оп.4, спр.4381, арк.196-198.

Рецензент — к.філол.н., професор Падуро М.Ф.